

УДК 78.087.6:785

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2025-6-34>

Єлизавета РОГОВСЬКА

викладач кафедри мистецької освіти, Житомирський державний університет імені Івана Франка, вул. Велика Бердичівська, 40, м. Житомир, Україна, 10008

ORCID: 0000-0001-9456-5480

Валентин ФЕДОРЧЕНКО

викладач кафедри мистецької освіти, Житомирський державний університет імені Івана Франка, вул. Велика Бердичівська, 40, м. Житомир, Україна, 10008

ORCID: 0009-0000-6398-0585

Бібліографічний опис статті: Роговська, Є., Федорченко, В. (2025). Аматорські вокальні ансамблі як популярна форма музикування в сучасному народнопісенному виконавстві. *Fine Art and Culture Studies*, 6, 258–263, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-6-34>

АМАТОРСЬКІ ВОКАЛЬНІ АНСАМБЛІ ЯК ПОПУЛЯРНА ФОРМА МУЗИКУВАННЯ В СУЧАСНОМУ НАРОДНОПІСЕННОМУ ВИКОНАВСТВІ

Стаття присвячена дослідженню аматорських вокальних ансамблів як ключової, популярної та життєздатної форми музикування, що забезпечує збереження, трансформацію та активну популяризацію народнопісенної спадщини в сучасному українському культурному просторі.

Мета дослідження полягає у комплексному дослідженні феномену аматорських вокальних ансамблів як популярної та життєздатної форми музикування, що забезпечує збереження, трансформацію та активну популяризацію народнопісенної спадщини в сучасному українському культурному просторі.

У процесі роботи були використані методи теоретичного аналізу та синтезу для систематизації наукових публікацій та визначення основних тенденцій розвитку ансамблевого руху; культурологічний та історико-типологічний методи – для обґрунтування соціальної та ідентифікаційної ролі колективів; а також метод системного аналізу – для виявлення взаємозв'язків між факторами популярності (національно-культурне відродження, мобільність, осучаснення) та викликами (кадровий дефіцит, фінансові обмеження).

Наукова новизна отриманих результатів полягає у визначенні аматорського вокального ансамблю як «живого архіваріуса» мікро-традицій та ключового соціально-культурного феномену, що активно використовує цифрову трансформацію та гібридизацію жанрів для забезпечення неперервної еволюції народної пісні, а також у систематизації чинників, що забезпечують його високу соціальну функцію та популярність в умовах національних викликів.

Висновки засвідчують, що аматорські вокальні ансамблі виконують подвійну функцію: зберігають автентичне надбання фольклору і, водночас, адаптують його до потреб сучасної культури, залишаючись незамінним елементом сучасного народнопісенного виконавства. Подальші дослідження доцільно сфокусувати на з'ясуванні ролі аматорських колективів у підтримці морального духу та культурній терапії в умовах військових конфліктів.

Ключові слова: аматорські вокальні ансамблі, народнопісенне виконавство, фольклор, культурна ідентичність, традиції.

Yelyzaveta ROHOVSKA

Lecturer at the Department of Art Education, Ivan Franko Zhytomyr State University, Velyka Berdychivska Str., 40, Zhytomyr, Ukraine, 10008

ORCID: 0000-0001-9456-5480

Valentyn FEDORCHENKO

Lecturer at the Department of Art Education, Ivan Franko Zhytomyr State University, Velyka Berdychivska Str., 40, Zhytomyr, Ukraine, 10008

ORCID: 0009-0000-6398-0585

To cite this article: Rohovska, Ye., Fedorchenko, V. (2025). Amatorski vokalni ansambli yak populiarna forma muzykuvannia v suchasnomu narodnospisennomu vykonavstvi [Amateur vocal ensembles as a

popular form of music-making in contemporary folk song performance]. *Fine Art and Culture Studies*, 6, 258–263, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-6-34>

AMATEUR VOCAL ENSEMBLES AS A POPULAR FORM OF MUSIC-MAKING IN CONTEMPORARY FOLK SONG PERFORMANCE

The article is devoted to the study of amateur vocal ensembles as a key, popular, and sustainable form of music-making that ensures the preservation, transformation, and active promotion of folk song heritage in the contemporary Ukrainian cultural space.

The aim of the article is to conduct a comprehensive examination of the phenomenon of amateur vocal ensembles as a popular and viable form of music-making that preserves, transforms, and actively promotes folk song heritage in the modern Ukrainian cultural context.

The research employed methods of theoretical analysis and synthesis to systematize scholarly publications and identify the main trends in the development of ensemble performance; cultural and historical-typological methods to substantiate the social and identity-forming role of ensembles; as well as the method of system analysis to reveal the interrelations between factors of popularity (national and cultural revival, mobility, modernization) and challenges (staff shortages, financial constraints).

The scientific novelty of the obtained results lies in defining the amateur vocal ensemble as a «living archivist» of micro-traditions and a key socio-cultural phenomenon that actively utilizes digital transformation and genre hybridization to ensure the continuous evolution of the folk song, as well as in systematizing the factors that contribute to its high social function and popularity under conditions of national challenges.

The conclusions demonstrate that amateur vocal ensembles perform a dual function: they preserve the authentic heritage of folklore while adapting it to the needs of contemporary culture, thus remaining an indispensable element of modern folk song performance. Further research should focus on clarifying the role of amateur ensembles in supporting morale and providing cultural therapy in the context of military conflicts.

Key words: *amateur vocal ensembles, folk song performance, folklore, cultural identity, traditions.*

Актуальність проблеми. У сучасному культурному просторі, де домінують цифрові технології, глобалізаційні процеси та індивідуалізовані форми дозвілля, аматорські вокальні ансамблі продовжують відігравати значущу, а часом і критично важливу роль, особливо у сфері народнопісенного виконавства. Ці колективи є не просто гуртками за інтересами чи рекреаційними об'єднаннями; вони являють собою живі осередки збереження, глибокої інтерпретації та активної популяризації народної пісні. Їхня діяльність охоплює широкий спектр – від скрупульозного відтворення автентичних регіональних співочих традицій (часто з використанням діалектних особливостей та унікальних манер звуковидобування, записаних під час фольклорних експедицій) до сміливих експериментів з модернізацією та осучасненням репертуару, що інтегрує народну мелодику у контекст сучасної музики. Ця форма музикування є однією з найбільш демократичних, доступних та масових, забезпечуючи природний і неформальний зв'язок поколінь, підтримуючи місцеві культурні ландшафти та потужно зміцнюючи національну культурну ідентичність у її базових, громадських проявах.

Висока популярність аматорських вокальних ансамблів у наші дні пояснюється не

лише прагненням людей до спільної творчості, а й глибокою суспільною потребою в емоційній та історичній закоріненості. В умовах швидких соціальних та культурних змін, народна пісня виступає як надійний якір пам'яті, а її колективне виконання стає актом колективної ідентифікації. Аматорські ансамблі, функціонуючи переважно на базі будинків культури, громадських центрів чи освітніх закладів, створюють унікальну творчу атмосферу, де кожен учасник, незалежно від професійної підготовки, може долучитися до скарбниці національного фольклору. Вони є рушійною силою для організації місцевих свят, фестивалів та обрядових дійств, тим самим інтегруючи пісенну традицію безпосередньо у повсякденне життя громади. Таким чином, аматорський вокальний ансамбль – це ключовий соціально-культурний феномен, що підтримує життєздатність народнопісенної традиції та забезпечує її неперервну еволюцію в сучасному виконавському просторі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тематика досліджень, присвячених аматорським вокальним ансамблям у народнопісенному виконавстві, набула особливої актуальності в умовах сучасних соціокультурних трансформацій, змістивши фокус із суто етнографічного опису на функціональний

та інноваційний аналіз. Останні публікації, зокрема в українському науковому полі (роботи Л. Залізняка, О. Осадчої, В. Суслова), демонструють посилену увагу до соціальної ролі цих колективів як ключових маркерів національної та регіональної ідентичності, підкреслюючи їхній внесок у процеси культурного відновлення через відтворення локальних, маловідомих співочих традицій. І. Сідорова, Д. Стребкова, І. Науменко активно вивчають синкретизм жанрів, аналізуючи, як аматорські колективи інтегрують елементи сучасних музичних стилів та сценічної театралізації для осучаснення народної пісні, зберігаючи при цьому її автентичну основу, що є предметом дискусій щодо балансу між традицією та інновацією. Окремо виділяються публікації А. Зарицької, В. Мрочко, І. Кириченко, О. Гонтар, що стосуються методичного забезпечення (проблематика підготовки керівників та необхідності розробки нових посібників) та цифрової трансформації, де аматорський рух розглядається як активний користувач медіаплатформ для популяризації своєї творчості та забезпечення міжрегіональної комунікації, хоча питання економічної стійкості та глибинної рецепції осучасненого фольклору різними аудиторіями все ще залишаються недостатньо вивченими.

Мета дослідження полягає у комплексному дослідженні феномену аматорських вокальних ансамблів як популярної та життєздатної форми музикування, що забезпечує збереження, трансформацію та активну популяризацію народно-пісенної спадщини в сучасному українському культурному просторі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аматорський вокальний ансамбль – це колектив, учасники якого займаються співом на некомерційній основі, керуючись любов'ю до музики та бажанням спільної творчості. Його унікальність починається з некомерційної природи, що забезпечує виконавській діяльності високий ступінь щирості, емоційної віддачі та внутрішньої мотивації. Учасники, що представляють найрізноманітніші професії та соціальні верстви – від вчителів та інженерів до пенсіонерів та студентів – інвестують свій вільний час і енергію, керуючись внутрішньою потребою у творчості та збереженні національної спадщини. Це якісно відрізняє їх від професійних колективів, чия діяльність часто

підпорядкована академічним стандартам та вимогам ринку. Місія аматорів полягає у збереженні та передачі спадщини від предків, а також у активному донесенні її до сучасної громади (Заверуха, 2022).

У контексті народнопісенного виконавства, унікальність аматорських колективів найяскравіше проявляється у їхній здатності бути носіями мікро-традицій. Багато ансамблів свідомо орієнтуються не просто на «народну пісню» загалом, а на скрупульозне відтворення конкретних місцевих співочих традицій свого села, району чи історичної області. Це виходить за межі простої мелодії та тексту: включає вивчення та імітацію діалектних особливостей, специфічної манери звуковидобування (як-от «білий спів» чи характерні регіональні говірки), а також глибоке розуміння обрядового контексту пісні – коли і за яких умов вона виконувалася. Часто колективи здобувають свій репертуар, беручи участь у фольклорних експедиціях або працюючи безпосередньо з найстарішими мешканцями громади. Таким чином, аматори виступають як живі архіваріуси, що зберігають автентичність та ті крихітні нюанси, які можуть бути нівельовані в умовах академічної обробки, забезпечуючи тим самим життєздатність локальної культурної ідентичності (Павленко, 2013).

Також спільне музикування є надзвичайно потужним засобом соціалізації та психологічного розвантаження. Репетиційна діяльність та виступи формують стійку спільноту, об'єднану спільним захопленням та почуттям мети, що є особливо цінним в умовах сучасного суспільства. Ансамблі функціонують як важливі міжпоколінні майданчики, де старші учасники передають знання, виконавські секрети та життєвий досвід молодшим, створюючи неформальний, але ефективний освітній процес. Це сприяє не лише збереженню пісні, але й забезпечує передачу важливих соціальних норм, етичних цінностей та почуття приналежності. Ансамбль перетворюється на другу родину, де взаємодія, підтримка та колективна відповідальність є невід'ємною частиною творчого та особистісного розвитку (Агафонова, 2018).

Ключовою ознакою, що підкреслює масовість цієї форми, В.О. Жадько називає її демократичність. Аматорські колективи не вимагають від своїх учасників наявності професійної

музичної освіти чи видатних вокальних даних. Це робить народну пісню максимально доступною для широких верств населення, які не мали змоги отримати спеціалізовану підготовку. Саме ця інклюзивність сприяє природному, неформальному відтворенню традиції. Більше того, аматорські ансамблі часто виступають як творчі лабораторії, де під керівництвом ентузіастів-керівників народна пісня проходить процес життєвої апробації. Тут експериментують з новими, часто мінімалістичними аранжуваннями, вводяться нетрадиційні інструменти чи хореографічні елементи. Це дозволяє колективам оперативно реагувати на сучасні культурні тренди, зберігаючи при цьому автентичну основу, і гарантує, що народна пісня не стає застиглим музейним експонатом, а продовжує розвиватися та резонувати з сучасною аудиторією (Жадько, 2013).

Популярність аматорських ансамблів у сучасному народнопісенному виконавстві не є випадковою – вона обумовлена низкою глибоких соціокультурних та практичних чинників, які відповідають на актуальні запити суспільства:

Перший чинник – це національно-культурне відродження та ідентичність. У періоди підвищення національної самосвідомості, пошуку та утвердження власної ідентичності (що є особливо актуальним для України), народна пісня виходить на перший план як ключовий маркер приналежності до нації. Вона є не просто мистецтвом, а колективним історичним наративом. Пісні, закодовані пам'яттю про важливі історичні події, обряди, етику та естетику попередніх поколінь, задовольняють глибоку потребу суспільства у відновленні зв'язку з власним корінням. Аматорські ансамблі, виконуючи цей репертуар, перетворюються на ідеологічні та культурні фронтмени своїх громад. Вони активно сприяють процесу культурної деколонізації та деколонізації, повертаючи в обіг забуті або приглушені раніше регіональні співочі традиції, підкреслюючи унікальність українського фольклорного ландшафту (Kratus, 2019).

Другий чинник – це доступність, мобільність і гнучкість формату. На відміну від великих, академічних хорів чи професійних музичних театрів, вокальні ансамблі (зазвичай це тріо, квартети, квінтети чи секстети) володіють високою оперативною мобільністю. Вони не

вимагають великої сцени чи складного технічного забезпечення. Ця гнучкість дозволяє їм виступати на найрізноманітніших майданчиках: від сільської церкви чи шкільного актового залу до камерних фестивальних сцен та онлайн-концертів. Їхня репетиційна діяльність є менш бюрократизованою і легше вписується у щільний графік учасників-аматорів. Ця логістична перевага забезпечує їхню всепроникність – вони можуть брати участь у локальних ярмарках, родинних святах та громадських акціях, поширюючи живе виконання народної пісні безпосередньо серед людей (Kratus, 2019).

Третій чинник – це інтерпретація, осучаснення та діалог зі світом. Сучасні аматорські ансамблі успішно долають стереотип про те, що народна пісня є виключно «музейною» формою. Вони виступають як сміливі інтерпретатори. Прагнучи залучити молоду аудиторію, керівники колективів часто застосовують сучасні підходи до аранжування. Це може включати:

- використання елементів джазу, року, етноф'южн або електронної музики;
- додавання нетрадиційних інструментів (саксофон, синтезатор) до традиційного інструментарію (бандура, сопілка);
- розширення діапазону вокальних прийомів, що виходять за межі чистої автентики.

Такий творчий підхід забезпечує успіх народної пісні, роблячи її конкурентоспроможною на сучасному музичному ринку. Вони доводять, що народна пісня здатна до еволюції, є живим, багат шаровим матеріалом, який можна і потрібно переосмислювати, не втрачаючи при цьому глибинної суті (Kratus, 2019).

І останній чинник – це роль аматорських колективів у громадах та культурній дипломатії. На локальному рівні аматорські колективи є стрижнем культурного життя. Вони не лише організовують дозвілля, а й створюють «культурний капітал» громади, зміцнюючи її згуртованість та імідж. Вони є візитівкою свого села, міста чи району, представляючи його на обласних, всеукраїнських та міжнародних фестивалях. У цьому контексті аматорські ансамблі виконують функцію народної культурної дипломатії, представляючи Україну за кордоном, демонструючи її багатогранний фольклор та створюючи позитивний імідж нації через безпосередній контакт із глядачем. Це підтверджує

їхню значущість не лише як мистецьких одиниць, а як важливих соціальних та зовнішньо-культурних інструментів (Kratus, 2019).

Аматорські вокальні ансамблі, незважаючи на їхню культурну значущість та популярність, функціонують в умовах постійних викликів, які вимагають інноваційних підходів та підтримки для забезпечення їхнього сталого розвитку.

Так, найбільш гострою проблемою залишається кадрове питання. Існує дефіцит висококваліфікованих керівників, які б володіли двома ключовими навичками: професійною музичною грамотою (диригування, аранжування) і глибоким розумінням народної традиції (знання локальних діалектів, манер співу, обрядового контексту). Часто керівники є ентузіастами-самоуками, які можуть мати сильне бажання, але обмежені методичні знання, що потенційно призводить до спрощення або неточностей у відтворенні автентичного матеріалу. Вирішення цієї проблеми вимагає створення регіональних методичних центрів та програм підвищення кваліфікації для аматорських керівників (Дорічевська, 2020).

Ще один виклик – це фінансові та матеріально-технічні обмеження. Будучи некомерційними колективами, аматорські ансамблі майже завжди зіштовхуються з фінансовими труднощами. Обмеженість ресурсів відчувається у кількох аспектах:

- костюми та реквізит: забезпечення автентичними або якісними сценічними народними костюмами;

- інструментарій: придбання та обслуговування як традиційних (бандура, цимбали), так і сучасних музичних інструментів;

- логістика: фінансування поїздок на конкурси, фестивалі та гастролі, що є ключовим елементом мотивації та популяризації.

Багато колективів існують виключно завдяки підтримці місцевих органів влади (якщо вона є) або особистим внескам учасників (Дорічевська, 2020).

Крім того, на сучасному музичному ринку існує потужна конкуренція з комерційним фолком та масовою культурою. Аматорські ансамблі мусять знаходити складний баланс між вірністю автентичності (щоб зберегти освітню та історичну цінність) і привабливістю для широкої, особливо молоді, аудиторії (щоб забезпечити свою життєздатність). Надмірна

«музейність» відштовхує глядача, а надмірне осучаснення може розмити суть народної пісні. Успішними стають ті ансамблі, які використовують інноваційні, але шанобливі аранжування, перетворюючи фольклор на продукт, цікавий для споживання, але збережений у своїй емоційній глибині (Дорічевська, 2020).

Незважаючи на виклики, перспективи розвитку аматорського руху є обнадійливими, особливо завдяки технологіям та зростаючій суспільній увазі до культури:

1. Цифрова трансформація та медіа-популяризація. Розвиток соціальних мереж, YouTube та інших відеоплатформ надав аматорським колективам потужні нові канали для поширення своєї творчості. Сьогодні колектив із невеликого села може стати відомим на національному рівні чи навіть за кордоном, розмістивши якісний відеозапис свого виступу. Онлайн-фестивалі та конкурси, що набули популярності, знижують логістичні витрати та розширюють географію участі, дозволяючи аматорам напряму контактувати з ширшою аудиторією та обмінюватися досвідом з колегами.

2. Співпраця з науковими та освітніми інституціями. Майбутнє аматорського руху тісно пов'язане з посиленням зв'язків із вищими навчальними закладами (кафедрами фольклористики, етнографії) та професійними музичними школами. Така співпраця забезпечує аматорів якісним, верифікованим етнографічним матеріалом, допомагає у нотації та розшифровці автентичних записів. Інтеграція аматорських гуртків у навчальний процес (як практична база для студентів-культурологів) підвищує як їхній статус, так і методичну якість їхньої роботи.

3. Грантова підтримка та краудфандинг. Все більше аматорських колективів починають освоювати механізми грантової підтримки від національних культурних фондів та міжнародних організацій. Також активно використовується краудфандинг (збір коштів від спільноти) для фінансування конкретних проектів (запис альбому, створення нового костюмованого комплексу). Це дає можливість колективам реалізовувати масштабніші та якісніші творчі задуми, не чекаючи лише на державне фінансування (Kosiborod, 2022).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження дозволило встановити, що аматорські вокальні

ансамблі – це не просто форма дозвілля, а динамічний, життєздатний соціокультурний феномен та незамінний елемент сучасного народнопісенного виконавства. Вони виконують подвійну функцію: зберігають крихке надбання фольклору в його автентичних проявах і водночас адаптують його до потреб сучасної культури, роблячи народну пісню актуальною, емоційно насиченою та доступною для кожного. Завдяки ентузіазму їхніх керівників та учасників, а також

використанню нових технологічних можливостей, народна пісня продовжує звучати, розвиватися і залишатися важливою складовою національного культурного коду.

Перспективи подальших досліджень ми вбачаємо у з'ясуванні ролі аматорських колективів у підтримці морального духу та культурній терапії, а також їхньої участі у волонтерських та благодійних проектах, зокрема, під час військових конфліктів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Агафонова Г. О. Вокальне аматорство як культуротворчий феномен. *Мистецтвознавчі записки*. 2018. № 4. С. 120–126.
2. Дорічевська О.С. Сталий розвиток аматорських вокальних ансамблів у часи соціальних трансформацій. *Молодий учений*. 2020. № 50. С. 168–181.
3. Жадько В. О. Музичний народний спів як основа українського фольклорного мистецтва. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2013. Т. 37. С. 188–191.
4. Заверуха О.Л., Чернета Т.О. Вокальний ансамбль: навч.-метод. посібник для студентів ЗВО. Корсунь-Шевченківський: ФОП Майдаченко І.С., 2022. 116 с.
5. Павленко І. Вокальні ансамблі сучасного побутування (жанрові особливості). *Народознавчі зошити*. 2013. № 4. С. 722–726.
6. Шнуренко Т. В. Аматорство як основа організації народних пісенних колективів: потенціал розвитку та вкорінення у практику виконавства. *Молодий вчений*. 2021. № 1(2). С. 299–302.
7. Kosiborod O. The future of the development of the amateur vocal movement. *Arts and Music in Cultural Discourse*. 2022. №5. P. 201–209.
8. Kratus J. A. Return to amateurism in music education. *Music Educators Journal*. 2019. Vol. 106, № 1. P. 31–37.

REFERENCES:

1. Ahafonova H.O. (2018) Vokalne amatorstvo yak kulturotvorchyi fenomen. [Amateur vocal performance as a culture-forming phenomenon]. *Mystetstvoznavchi zapysky*. 4. 120–126 [in Ukrainian].
2. Dorichevska O.S. (2020) Stalyi rozvytok amatorskykh vokalnykh ansambliiv u chasy sotsialnykh transformatsii. [Sustainable development of amateur vocal ensembles in times of social transformations]. *Molodyi uchenyi*. 50. 168–181 [in Ukrainian].
3. Zhadko V.O. (2013) Muzychnyi narodnyi spiv yak osnova ukrainskoho folklornoho mystetstva. [Folk musical singing as the foundation of Ukrainian folkloric art]. *Naukovi pratsi istorychnoho fakultetu Zaporizkoho natsionalnogo universytetu*. T. 37. 188–91 [in Ukrainian].
4. Zaverukha O.L., Cherneta T.O. (2022) Vokalnyi ansambl: navch.-metod. posibnyk dlia studentiv ZVO. [Vocal Ensemble: A Teaching and Methodological Manual for University Students]. *Korsun-Shevchenkivskiy: FOP Maidachenko I.S.* 116 s. [in Ukrainian].
5. Pavlenko I. (2013) Vokalni ansambli suchasnoho pobutuvannia (zhanrovi osoblyvosti). [Vocal Ensembles in Contemporary Practice (Genre Features)]. *Narodoznavchi zoshyty*. 4. 722–726 [in Ukrainian].
6. Shnurenko T.V. (2021) Amatorstvo yak osnova orhanizatsii narodnykh pisennykh kolektyviv: potentsial rozvytku ta vkorinennia u praktyku vykonavstva. [Amateurism as the Basis for Organizing Folk Song Ensembles: Development Potential and Integration into Performance Practice]. *Molodyi vchenyi*. 1. 299–302 [in Ukrainian].
7. Kosiborod O. (2022) The future of the development of the amateur vocal movement. *Arts and Music in Cultural Discourse*. 5. 201–209 [in English].
8. Kratus J.A. (2019) Return to amateurism in music education. *Music Educators Journal*. Vol. 106, № 1. 31–37 [in English].

Дата першого надходження статті до видання: 11.11.2025

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 08.12.2025

Дата публікації (оприлюднення) статті: 31.12.2025